

Spørgeskemaundersøgelse af intensivpersonalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen

Svendborg Sygehus Intensivafdelingen

Antal udleverede spørgeskemaer: 93
Antal besvarede spørgeskemaer: 42
Besvarelsesprocent: 45%

Indledning

Som ét af flere elementer i arbejdet mod forøgelse af antallet af donationer i Danmark er der oprettet regionale donationskorps. Donationskorpset for Region Syddanmark udgør et af disse korps, og herfra gennemførtes der i perioden december 2008 – februar 2009 en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige personaler på intensivafdelingerne i regionen.

Formålet med undersøgelsen var to-delt; 1) at kortlægge personalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen mhp. at anvende resultaterne i et planlagt uddannelsesforløb, som tilpasses den enkelte afdeling, 2) at udgøre en statusmåling for personalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen før ny-organisering- og uddannelsesprojektet gennemførtes i perioden marts 2009 – februar 2010. Efterfølgende gennemføres en opfølgende spørgeskemaundersøgelse mhp. at kortlægge eventuelle effekter af projektet på intensivpersonalets viden, holdninger og vurderinger.

Denne afdelingsrapport udgør én af i alt otte afdelingsrapporter for Region Syddanmark, hvor resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen er separeret ud for hver afdeling. Foruden disse er yderligere udarbejdet en fælles dokumentationsrapport indeholdende resultaterne fra samtlige otte afdelinger samt det overordnede resultat for Region Syddanmark som helhed samt en kortere og verbal bearbejdet sammenfatning. Disse kan downloades fra DCO's hjemmeside: www.organdonation.dk

Det regionale donationskorps for Region Syddanmark består af overlæge & projektleder Jane Linnet OUH; anæstesioverlæge Karsten Bülow, OUH; transplantationskoordinator, sygeplejerske Annette Boe og nøgleperson, sygeplejerske Mette Bruun Mortensen. Gruppen har gennemført spørgeskemaundersøgelsen i samarbejde med lektor Eva Draborg, Syddansk Universitet, IST – Sundhedsøkonomi. Spørgsmål eller kommentarer til spørgeskemaundersøgelsen kan rettes til projektleder Jane Linnet på jalin06@gmail.com, tlf. 28 45 09 41 eller Eva Draborg på edraborg@health.sdu.dk, tlf. 65 50 30 65.

Deskriptivt om respondenterne

Kønsfordeling (spørgsmål 1)

Køn	Antal	%
Mand	7	17
Kvinde	35	83
I alt	42	

Aldersfordeling (spørgsmål 2)

Gennemsnitsalder	47,9 år
Minimumsalder	23 år
Maksimumsalder	61 år
I alt	40

Faglig baggrund (spørgsmål 3)

	Antal	%
Læge – neurokirurg	0	0
Læge - anæstesilæge	8	19
Læge – andet	0	0
Sygeplejerske	29	69
SOS-assistent	3	7
Sygehjælper	2	5
I alt	43	

Erfaringsgrundlag med intensivbehandling (spørgsmål 4)

Gennemsnitlig anciennitet med intensivbehandling	14,2 år
Minimumsanciennitet	0 år
Maksimumsanciennitet	40 år
I alt	41

Funktion som nøgleperson på organdonationsområdet (spørgsmål 8)

	Antal	%
Ja	3	7
Nej	39	93
I alt	42	

Erfaring med organdonation

Erfaringsgrundlag med organdonation (spørgsmål 12, 15 & 16)

	Ja		Nej		Husker ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Professionel erfaring med organdonation?	20	49	21	51	0	0	41
Professionel erfaring med samtale med pårørende om organdonation?	16	41	22	56	1	3	39
Privat/personlig erfaring med organdonation?	9	23	30	77	0	0	39

Antal organdonationer, respondent har medvirket til (spørgsmål 13)

(Betinget af at have medvirket til organdonation) (spørgsmål 12)

Gennemsnitligt antal donationer	2,9
Minimumsantal donationer	1
Maksimumantal donationer	6
I alt	20

Situationer, hvor tanken om mulig organdonation almindeligvis opstår (spørgsmål 17)

	Antal	%
Ved hver svært traumatiseret patient	14	35
Ved hver pt. med svær hjerneblødning	24	60
Når patientens pupil dilaterer op	15	38
Tanken opstår sjældent/aldrig	13	33
Andet tidspunkt	4	10
I alt	40	

Andet tidspunkt, hvor tanken om mulig organdonation opstår (uddybning af spørgsmål 17)

- Daglig rutine
- Når yngre patient har organbehov
- Pt. udsat for hypoxi i længere tid
- Vi har ikke mange mulige donorer

Personlige erfaringer med organdonationsforløb (spørgsmål 14)

(Betinget af at have medvirket til organdonation) (spørgsmål 12)

	Antal	%
Svært at spørge de pårørende	10	50
Svært at passe patienterne	3	15
Psykisk hårdt	9	45
Meget tidskrævende	9	45
Ikke sværere end anden intensiv behandling	11	55
Går ofte uden problemer	5	25
I alt	20	

Faktorer, som kan forhindre at et organdonationsforløb igangsættes (spørgsmål 18)

	Antal	%
Personalets negative indstilling	6	15
Personalets manglende kompetencer	28	68
Manglende mulighed for opløbsangiografi	6	15
Utryghed ved samtale med pårørende	4	10
Hensyn til de pårørende	5	12
Sengekapaciteten	0	0
Tid/mængde af opgaver	3	7
Ressourcer generelt	1	2
Andet	10	24
I alt	41	

Andre faktorer, som kan forhindre at et organdonationsforløb igangsættes (uddybning af spørgsmål 18)

- Det sker sjældent vi har de pt. – usikkerhed
- Får meget sjældent pt. som kan blive organdonor
- Manglende kendskab til proces og problemer med at erklære hjernedød
- Manglende neurolog/neurokirurg
- Manglende specialuddannede neurologer/kir.
- Neurokirurg vil ikke komme
- Patienten er ikke egnet
- Patientklientel
- Patientklientellet – alder, diagnose, o.lign.
- Stamafd. uvidenhed

Professionel viden om organdonation

Viden om organdonation (spørgsmål 19-22)

	Ja		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Haves manual til brug ved organdonation i afdelingen?	35	85	0	0	6	15	41
Kender du ét eller flere tegn på, at en patients hjerne er ved at dø?	36	92	3	8			39
Ved du, hvem der kan kontaktes for hjælp til at stille hjernedødsdiagnosen?	33	83	7	18			40
Ved du, at det til tider er nødvendigt at supplere hjernedødsundersøgelsen med en opløbsangiografi?	17	44	22	56			39

Viden om organdonation (spørgsmål 23-25)

	Ja, helt afgjort		Ja, men er til tider/lidt i tvivl		Nej		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Ved du, til hvem man melder en organdonor?	14	34	16	39	11	27	41
Har du kendskab til tidsforløbet i en organdonation?	9	23	15	38	16	40	40
Ved du, hvilke organer, der kan udtages?	20	50	12	30	8	20	40

Kendskab til principper for donorterapi/pleje (spørgsmål 27)

	Antal	%
Ja, fuldt ud	3	8
Ja, i hovedtræk	23	59
Nej, jeg ved ikke nok om dette	11	28
Jeg arbejder ikke med donorterapi	2	5
I alt	39	

Emner, man mener det kan gavne at få mere viden (spørgsmål 44)

	Antal	%
Identifikation af mulige donorer	34	83
Hjernedødskriteriet og juridiske aspekter	31	76
Pleje og behandling af donorer	33	81
Information og støtte til pårørende	36	88
Transplantationskoordinatorernes opgaver	26	63
Nøglepersonernes opgaver	27	66
Resultater af transplantationer i Dk	29	71
Dansk Center for Organdonations funktion	25	61
Andet	1	2
I alt	41	

Andre emner man mener, kunne være gavnlige at få viden om (uddybning af spørgsmål 44)

- Opdaterede instrukser

Oplevede kompetencer på organdonationsområdet

Andel, som mener at være kompetent i følgende situationer..... (spørgsmål 35-43)

	Ja, helt afgjort		Ja, men jeg er til tider/lidt i tvivl		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Når det skal vurderes om en patient kunne være en mulig organdonor?	6	15	12	29	22	54	1	2	41
Når et muligt organdonationsforløb, skal igangsættes?	5	12	16	39	19	46	1	2	41
Når transplantationsteamet skal kontaktes ved en mulig donor?	9	23	10	25	18	45	3	8	40
Når du skal bringe spørgsmål om organdonation op overfor pårørende?	7	18	11	28	18	45	4	10	40
Når du skal forklare pårørende om hjernedøden?	10	24	9	22	19	46	3	7	41
Når du skal forklare pårørende om organdonationsprocessen/ forløbet?	6	15	10	24	22	54	3	7	41
Når du skal bede de pårørende om at træffe beslutning om organdonation?	6	15	10	25	19	48	5	13	40
Når du skal støtte de pårørende ved et donationsforløb?	7	18	15	38	14	35	4	10	40
Når en organdonor skal plejes?	10	25	20	50	8	20	2	5	40

Holdninger til organdonation

Personlig holdning til organdonation (spørgsmål 9)

	Antal	%
Overvejende positiv	35	83
Uafklaret	6	14
Overvejende negativ	1	2
Har ikke taget stilling	0	0
I alt	42	

Vil personligt selv donere et eller flere organer efter døden? (spørgsmål 10)

	Antal	%
Ja, alle organer	25	60
Ja, udvalgte organer	6	14
Er ikke fuldt afklaret	9	21
Nej	2	5
Har ikke taget stilling	0	0
I alt	42	

Personlig holdning til forslag om formodet samtykke (spørgsmål 11)

	Antal	%
Positiv	29	76
Negativ	7	18
Har ingen holdning	2	5
I alt	38	

Vil af personlige årsager bede om fritagelse for at passe en donor (spørgsmål 28)

	Antal	%
Ja, helt afgjort	1	3
Ja, måske	3	8
Nej	35	88
Ved ikke	1	3
I alt	40	

Kontakt med pårørende

Kontakt med pårørende (spørgsmål 29-31)

	Ja, som regel		Ja, men ikke altid		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Mener du, at det er en god idé at pårørende overværer hjernedødsundersøgelsen af en mulig donor?	9	22	16	39	3	7	13	32	41
Giver I - efter organudtagning – besked til de pårørende om hvilke organer, der er brugt?	9	22	5	12	1	2	26	63	41
Tilbyder I de pårørende samtale efter <i>organdonation</i> ?	10	24	3	7	4	10	24	59	41

Hvordan skal personalet forholde sig til organdonation i samtale med pårørende? (spørgsmål 32)

	Antal	%
Personalet skal være positive	11	27
Personalet skal være neutrale	27	66
Personalet skal være negative	0	0
Ved ikke	3	7
I alt	41	

Organdonation i dagligdagen på afdelingen

Anmodes de pårørende til mulige donorer om stillingtagen til organdonation? (spørgsmål 45)

	Antal	%
Ja, næsten altid	4	10
Ja, til tider med ikke altid	19	48
Sjældent	7	18
Nej, aldrig	0	0
Ved ikke	10	25
I alt	40	

Hvor højt er organdonation prioriteret på respondentens afdeling? (spørgsmål 46)

	Antal	%
Meget højt	0	0
Højt	4	10
Ikke så højt	19	46
Lavt, vi taler næsten aldrig om det	6	15
Ved ikke	12	29
I alt	41	

**Når transplantationsteamet kontaktes, får du den forventede hjælp og vejledning? (spørgsmål 26)
(betinget af tidligere kontakt til transplantationsteam)**

	Antal	%
Ja, helt afgjort	13	68
Ja, til tider	5	26
Nej	1	5
I alt	19	

Vil man få tilstrækkelig hjælp fra kolleger, hvis man skal passe en donor? (spørgsmål 49)

	Antal	%
Ja, absolut	28	70
Måske	9	23
Nej	0	0
Ved ikke	3	8
I alt	40	

Efter organdonation (spørgsmål 33-34)

	Ja, ofte		Ja, til tider		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Vurderer du, at der - efter en organdonation på jeres afdeling – er brug for en (debriefing) af forløbet?	11	27	20	49	0	0	10	24	41
Vurderer du, at der - efter en organdonation – er brug for opfølgende samtale med de pårørende?	12	29	15	37	0	0	14	34	41

Vurdering af den nuværende organisering i afdelingen

Vurdering af personalebemanding (spørgsmål 47)

	Tilstrækkeligt personale		Ikke tilstrækkeligt personale		Antal personale har ingen betydning		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Personalebemanding i dagtimerne, hvis en donor skal passes?	26	65	4	10	2	5	8	20	40
Personalebemanding i aften-/nattetimerne, hvis en donor skal passes?	10	24	18	44	2	5	11	27	41
Personalebemanding i weekends, hvis en donor skal passes?	10	24	16	39	2	5	13	32	41

Vurdering af afdelingens fysiske indretning og størrelse (spørgsmål 48)

	Passende		Ikke tilstrækkeligt med plads		Den fysiske indretning har ingen betydning		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Fysiske indretning og størrelse i dagtimerne, hvis en donor skal passes?	18	45	11	28	1	3	10	25	40
Fysiske indretning og størrelse i aften-/nattetimerne, hvis en donor skal passes?	18	45	11	28	1	3	10	25	40
Fysiske indretning og størrelse i weekends, hvis en donor skal passes?	18	45	11	28	1	3	10	25	40

Fremtidsperspektiver

Vurdering af om følgende kunne ændre på antallet af organdonorer..... (spørgsmål 50-54)

	Ja, absolut		Ja måske, men ikke i væsentligt omfang		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
... der indføres "formodet samtykke"?	15	37	16	39	2	5	8	20	41
... personalet på intensivafdelinger blev pålagt en positiv attitude overfor organdonation i samtaler med pårørende?	2	5	12	30	17	43	9	23	40
... afdelingen blev kompenseret økonomisk for udgifter til organdonationsforløb?	0	0	8	20	21	51	12	30	41
... afdelingen fik tilført yderligere sengekapalet?	0	0	9	22	19	46	13	32	41
... afdelingen fik tilført yderligere personaleressourcer?	1	2	12	29	15	37	13	32	41

De største oplevede barrierer for organdonation i afdelingen (spørgsmål 55)

	Antal	%
Utilstrækkelig opbakning fra ledelsen	0	0
Negativ holdning blandt personalet	1	2
Manglende opmærksomhed på mulige donorer	15	37
De sjældne donationer gør arbejdet er uvant	32	78
Mangel på intensivpladser	3	7
Mangel på plejepersonale	2	5
Mangel på læger i den enkelte situation	3	7
Plejepersonalet føler sig ikke kompetente	12	29
Lægen føler sig ikke kompetent	9	22
De pårørende ønskede ikke donation	11	27
Hensyn til de pårørende	6	15
Ved ikke	4	10
Andet	6	15
I alt	41	

Andre barrierer for organdonation (uddybning af spørgsmål 55)

- "Misforstået" hensyn til pårørende
- Der er meget få egnede patienter
- Ikke så ofte vi har den slags patienter
- Manglende viden på stam.afd. Den neurokirurgiske tlf.-rådgivning til stamafdeling
- Patientgruppen
- Relevante patienter (donorer)

Generelle kommentarer:

Svendborg Sygehus er et lille sygehus, og jeg har på 15 år oplevet at 2 patienter blev organdonorer.

OUH har kapaciteten og rutinen. Ved ikke om der er brug for en større kapacitet på området.

Det ville være en god ide med undervisning, da jeg er sikker på, at det ikke kun er mig, der aldrig har stået i situationen og ved tilstrækkeligt om forløbet i forbindelse med en organdonation og hvordan den tackles.

Jeg har været med til enkelte donationer, men ikke nok til at kalde det erfaring. Vi har ikke så mange oplagte "emner". Der har altid været et godt samarbejde med organdonationsteamet. Vi har hver gang haft debriefing.

Der er meget få egnede patienter specielt udenfor universitetssygehusene (som også har få). Så de skal identificeres og "formodet samtykke" med mindre familien aktivt er imod. Donorregister er ikke større hjælp. Derimod stillingtagen når folk får kørekort. Westergaard.

Vi har ikke så mange med cerebral katastrofe. De hører til OUH.

Jeg har 1 gang oplevet at neurologen ikke ville komme, da alt var sat i gang. Pårørende havde givet samtykke. En mand på 25 år. Alt blev aflyst.

Hvad er meningen med spørgsmål 7, når man har svaret på spørgsmål 6?

Hvordan, hvor hurtigt, hvor besværligt er det at få kontakt/fremskaffet læger med ret til at erklære pt. hjernedød?

Har alle læger ret til at erklære hjernedød?